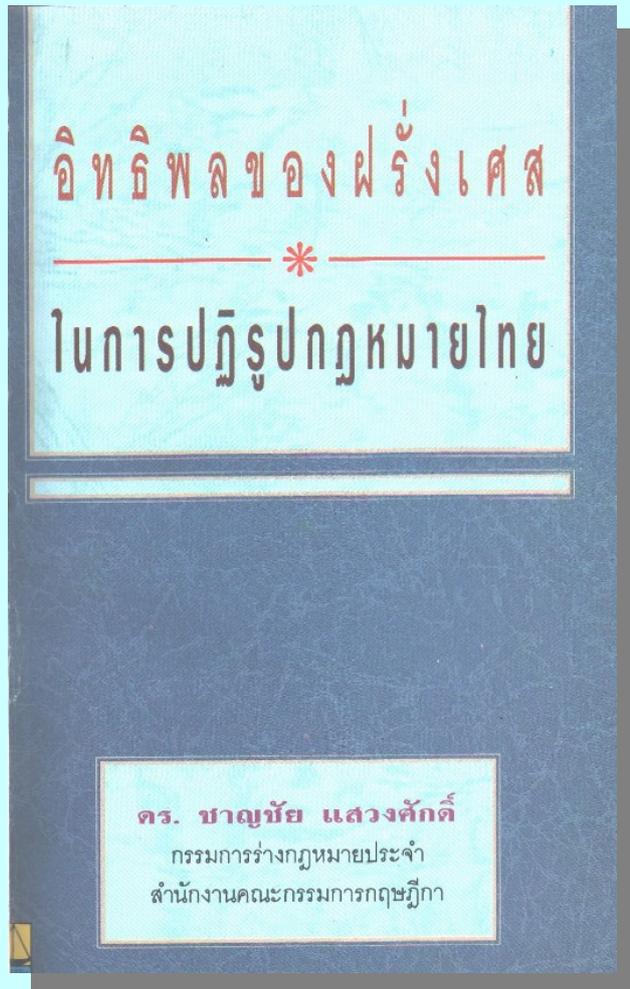

日本民法をモデルにするに至った経緯

チャーンไชย・サウエンサック著
(タイ国務院評議会事務局 法案起草常任委員)

『タイ法制改革におけるフランスの影響』

(1996年)

第二章 法典編纂
第三節 民商法典の編纂

第二項 タイ人による日本をモデルにした編纂

(P.62～70)

๓.๒ การร่าง ป.พ.พ. โดยชาวไทยตามแนวของญี่ปุ่น

พระยามานวราชเสวีได้เล่าเบื้องหลังของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้ต้องมีการเลื่อนวันใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ออกไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ไว้ดังนี้

ในสมัยที่พระยามานวราชเสวีทำหน้าที่ชำระประมวลกฎหมายใน พ.ศ. ๒๔๕๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กรรมการฯ เสร็จแล้ว ก็รวบรวมเรียบไว้เป็นเล่ม ๆ ต่อมา วิชาลคคิดต่างประเทศ จนสอบได้ทุนของกระทรวงยุติธรรมไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ นั้น ท่านได้ขออนุญาตนำร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ บรรพ ๒ และบรรพ ๓ ที่กรรมการฯ ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้ ติดตัวไปด้วย กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ฝากฝังพระยามานวราชเสวีให้ไปพบกับเพื่อนของพระองค์ คือ Sir Simons (ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ มาหลายกระทรวง และในขณะนั้น เป็นทนายความที่มีชื่อเสียงมาก) เพื่อให้ช่วยดูแลและให้คำแนะนำแก่พระยามานวราชเสวีในระหว่างที่ศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ พระยามานวราชเสวีได้เอาร่างประมวลฯ ที่ท่านนำติดตัวไปด้วยให้ Sir Simons ดู Sir Simons ได้ตรวจดูแล้ว ก็บอกว่าผู้ร่างประมวลฯ นั้น ต้องการจะร่างขึ้นใหม่ตามแนวความคิดของตนเองให้เป็นแบบ Original แต่มีอยู่ยังไม่ถึงขั้นที่จะทำเช่นนั้นได้ ร่างออกมาแล้วบทบัญญัติจึงไม่สอดคล้องกัน Sir Simons ได้แนะนำแก่พระยามานวราชเสวีว่า ทางที่ดีประเทศไทย

2455年（西曆1912年）、[英国留学を間近に控えた] プラヤーマーン侯は [ラピー親王に謁見し] フランス人編纂委員の起草した民商法草案第一編から第三編までをイギリスに携帯してもよいか、その許しを請うた。

๓.๒ การร่าง ป.พ.พ. โดยชาวไทยตามแนวของญี่ปุ่น

พระยามานวราชเสวีได้เล่าเบื้องหลังของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้ต้องมีการเลื่อนวันใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ออกไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ไว้ดังนี้

ในสมัยที่พระยามานวราชเสวีทำหน้าที่เป็นเสมียนที่กองกรรมการชำระประมวลกฎหมายใน พ.ศ. ๒๔๕๒ นั้น ท่านได้พิมพ์ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กรรมการฯ เสร็จแล้ว เก็บรวบรวมเรียบร้อยแล้ว ศึกษาคิดต่างประเทศ จนสอบได้ทุนของกณ ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ นั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ บรรพ ๒ และบรรพ ๓ ที่กรรมการฯ ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้ ติดตัวไปด้วย กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ฝากฝังพระยามานวราชเสวีให้ไปพบกับเพื่อนของพระองค์ คือ Sir Simons (ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ มาหลายกระทรวง และในขณะนั้นเป็นทนายความที่มีชื่อเสียงมาก) เพื่อให้ช่วยดูแลและให้คำแนะนำแก่พระยามานวราชเสวีในระหว่างที่ศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ พระยามานวราชเสวีได้เอาร่างประมวลฯ ที่ท่านนำติดตัวไปด้วยให้ Sir Simons ดู Sir Simons ได้ตรวจดูแล้ว ก็บอกว่าผู้ร่างประมวลฯ นั้น ต้องการจะร่างขึ้นใหม่ตามแนวความคิดของตนเองให้เป็นแบบ Original แต่มีอยู่ยังไม่ถึงขั้นที่จะทำเช่นนั้นได้ ร่างออกมาแล้วบทบัญญัติจึงไม่สอดคล้องกัน Sir Simons ได้แนะนำแก่พระยามานวราชเสวีว่า ทางที่ดีประเทศไทย

[これに対して] ラピー親王は、[イギリスに到着したら] 自身の友人であるサイモン卿を訪問してくれるよう、プラヤーマーン侯に委託した。

๓.๒ การร่าง ป.พ.พ. โดยชาวไทยตามแนวของญี่ปุ่น

พระยามานวราชเสวีได้เล่าเบื้องหลังของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้ต้องมีการเลื่อนวันใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ออกไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ไว้ดังนี้

ในสมัยที่พระยามานวราชเสวีทำหน้าที่เป็นเสมียนที่กองกรรมการชำระประมวลกฎหมายใน พ.ศ. ๒๔๕๒ นั้น ท่านได้พิมพ์ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กรรมการฯ ตรวจแก้เป็นภาษาอังกฤษเสร็จแล้ว เก็บรวบรวมเรียบร้อยแล้วเป็นเล่ม ๆ ต่อมาเมื่อท่านได้เป็นผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศ จนสอบได้ทุนของ

ณ ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ นั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ที่กรรมการฯ ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้ ติดตัวไปอยู่ที่ฝรั่งเศส ได้ฝากฝังพระยามานวราชเสวีให้ไปพบ

Sir Simons (ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ มากหลายกระทรวง และในขณะนั้นเป็นทนายความที่มีชื่อเสียงมาก) เพื่อให้ช่วยดูแลและให้คำแนะนำแก่พระยามานวราชเสวีในระหว่างที่ศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ พระยามานวราชเสวีได้เอาร่างประมวลฯ ที่ท่านนำติดตัวไปด้วยให้ Sir Simons ดู Sir Simons ได้ตรวจดูแล้ว ก็บอกว่าผู้ร่างประมวลฯ นั้น ต้องการจะร่างขึ้นใหม่ตามแนวความคิดของตนเองให้เป็นแบบ Original แต่มีอยู่ยังไม่ถึงขั้นที่จะทำเช่นนั้นได้ ร่างออกมาแล้วบทบัญญัติจึงไม่สอดคล้องกัน Sir Simons ได้แนะนำแก่พระยามานวราชเสวีว่า ทางที่ดีประเทศไทย

(サイモン卿とは、衆議院議員を何期も勤め、様々な閣僚ポストも歴任した人物だが、当時は著名な弁護士として活動していた。[本当は法務長官])

๓.๒ การร่าง ป.พ.พ. โดยชาวไทยตามแนวของญี่ปุ่น

พระยามานวราชเสวีได้เล่าเบื้องหลังของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้ต้องมีการตีฉบับแก้ไขบังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ออกไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ไว้ดังนี้

ในสมัยที่พระยามานวราชเสวีทำหน้าที่ชำระประมวลกฎหมายใน พ.ศ. ๒๔๕๒ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กรรมการเสร็จแล้ว ก็รวบรวมเรียบไว้เป็นเล่ม ๆ วิชาลคิดต่างประเทศ จนสอบได้ทุนของ ณ ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ กรรมการฯ ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้ ติดตัวไปด้วย กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ฝากฝังพระยามานวราชเสวีให้ไปพบกับเพื่อนของพระองค์ คือ Sir Simons (ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ มาหลายกระทรวง และในขณะนั้นเป็นทนายความที่มีชื่อเสียงมาก) เพื่อให้ช่วยดูแลและให้คำแนะนำแก่พระยามานวราชเสวีในระหว่างที่ศึกษาอยู่ ณ ประเทศอังกฤษ พระยามานวราชเสวีได้เอาร่างประมวลฯ ที่ท่านนำติดตัวไปด้วยให้ Sir Simons ดู Sir Simons ได้ตรวจดูแล้ว ก็บอกว่าผู้ร่างประมวลฯ นั้น ต้องการจะร่างขึ้นใหม่ตามแนวความคิดของตนเองให้เป็นแบบ Original แต่มีอยู่ยังไม่ถึงขั้นที่จะทำเช่นนั้นได้ ร่างออกมาแล้วบทบัญญัติจึงไม่สอดคล้องกัน Sir Simons ได้แนะนำแก่พระยามานวราชเสวีว่า ทางที่ดีประเทศไทย

プレイヤーマン侯は、[サイモン卿に面会する際に] 民商法草案 3 編を持参して、卿に見せたのである。卿はそれに一通り目を通すと、こう語った：

「これを起草した人物は、独自の構想にしたがって、新しいオリジナルな体系を築こうとしているようだが、この人物は、そのために必要な能力を備えていないようだ。起草した条文が整合的でない。」

๓.๒ การร่าง ป.พ.พ. โดยชาวไทยตามแนวของญี่ปุ่น

พระยามานวราชเสวีได้เล่าเบื้องหลังของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเหตุผลที่แท้จริงที่ทำให้ต้องมีการเลื่อนวันใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ออกไปจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๘ ไว้ดังนี้

ในสมัยที่พระยามานวราชเสวีทำหน้าที่เป็นเสมียนที่กองกรรมการชำระประมวลกฎหมายใน พ.ศ. ๒๔๕๒ นั้น ท่านได้พิมพ์ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่กรรมการฯ ตรวจแก้เป็นภาษาอังกฤษเสร็จแล้ว ก็รวบรวมเรียบร้อยแล้วเป็นเล่ม ๆ ต่อมาเมื่อท่านได้เป็นผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศ จนสอบได้ทุนของกระทรวงยุติธรรมไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ ใน พ.ศ. ๒๔๕๕ นั้น ท่านได้ขออนุญาตนำร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ บรรพ ๒ และบรรพ ๓ ที่กรรมการฯ ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้ ดัดตัวไปด้วย กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ฝากฝังพระยามานวราชเสวีให้ไปพบกับเพื่อนของพระองค์ คือ Sir Simons (ซึ่งเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัย เคยเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ มาหลายกระทรวง และในขณะนั้นเป็นทนายความที่มีชื่อเสียงมาก) เพื่อให้ช่วยดูแลและให้คำแนะนำแก่พระยามานวราชเสวีในระหว่างที่ศึกษา
มานวราชเสวีได้เอาร่างประมวลฯ ที่ทำ
ดู Sir Simons ได้ตรวจดูแล้ว ก็บอกว่า
ร่างขึ้นใหม่ตามแนวความคิดของตนเองให้เป็นแบบ Original แต่มอง
ไม่ถึงขั้นที่จะทำเช่นนั้นได้ ร่างออกมาแล้วบทบัญญัติจึงไม่สอดคล้องกัน
Sir Simons ได้แนะนำแก่พระยามานวราชเสวีว่า ทางที่ดีประเทศไทย

[そして] サイモン卿は、プレーマーン侯に次のようなアドバイスを与えた：

ควรจะใช้วิธีลอกเอาประมวลกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็น
หลักไปก่อน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่น

เองก็ได้ลอกมาจากประมวลกฎหมาย
ส่วนใดของเยอรมันที่ญี่ปุ่นเห็นว่ายากหรือ
หากชาวต่างประเทศได้แย่ง ประเทศไทย
มาจากประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น

มหาอำนาจประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยจำต้องทำสนธิสัญญายกเลิกสิทธิ
สภาพนอกอาณาเขตให้) Sir Simons ได้เล่าให้พระยามานวราชเสวีฟัง
ว่าประเทศญี่ปุ่นได้ถูกประเทศตะวันตกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญายก
สิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนในบังคับของประเทศตะวันตก โดย
จะยอมยกเลิกให้ก็ต่อเมื่อประเทศญี่ปุ่นมีระบบกฎหมายที่พัฒนาแล้ว
ประเทศญี่ปุ่นจึงส่งชาวญี่ปุ่นไปศึกษากฎหมายในต่างประเทศเป็น
จำนวนมาก ทั้งในประเทศอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน นอก
จากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังได้พยายามปฏิรูประบบกฎหมายของตนโดยร่าง
ประมวลกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นตามแบบของประเทศตะวันตก ในตอน
แรกรัฐบาลฝรั่งเศสได้เสนอที่จะช่วยร่างประมวลกฎหมายให้ โดยส่งนัก
กฎหมายชาวฝรั่งเศสมาช่วยร่าง เมื่อชาวญี่ปุ่นสำเร็จการศึกษากฎหมาย
จากต่างประเทศกลับไปประเทศญี่ปุ่นหลายคนแล้ว ก็ปรากฏว่านัก
กฎหมายชาวฝรั่งเศสก็ยังร่างประมวลกฎหมายไม่เสร็จ ในบรรดาชาว
ญี่ปุ่นที่สำเร็จการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศนั้นมีอยู่ ๓ คน คือ
นายโฮจิมิ (จบจากอังกฤษและเยอรมัน) นายโตมิจิ (จบจากฝรั่งเศส
และเยอรมัน) และนายซุมิ (จบจากฝรั่งเศส) ซึ่งได้มาตรวจดูร่าง-

「タイのような国にとってとりあえず一番良い方法は、
まずどこかの国の法典をモデルにして、それを模倣
することだ。たとえば、日本の民法典だ。」

ควรจะใช้วิธีลอกเอาประมวลกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหลักไปก่อน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่นเองก็ได้ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันอีกทีหนึ่ง โดยส่วนใดของเยอรมันที่ญี่ปุ่นเห็นว่ายากหรือละเอียดอ่อนเกินไปก็ตัดออกไป หากชาวต่างประเทศได้แย้ง ประเทศไทยก็สามารถจะอ้างอิงได้ว่า ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น^{๙๕} (ซึ่งขณะนั้นก็เป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยจัดตั้งทบวงยุติธรรมยกยอสิทธิ

สภาพนอกอาณาเขตให้) Sir Simons ได้ว่าประเทศญี่ปุ่นได้ถูกประเทศตะวันตกมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนในบังคับจะยอมยกเลิกให้ก็ต่อเมื่อประเทศญี่ปุ่นมีประเทศญี่ปุ่นจึงส่งชาวญี่ปุ่นไปศึกษาจำนวนมาก ทั้งในประเทศอเมริกา อังกฤษ

จากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังได้พยายามปฏิรูประบบกฎหมายของตนโดยร่างประมวลกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นตามแบบของประเทศตะวันตก ในตอนแรกรัฐบาลฝรั่งเศสได้เสนอที่จะช่วยร่างประมวลกฎหมายให้ โดยส่งนักกฎหมายชาวฝรั่งเศสมาช่วยร่าง เมื่อชาวญี่ปุ่นสำเร็จการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศกลับไปประเทศญี่ปุ่นหลายคนแล้ว ก็ปรากฏว่านักกฎหมายชาวฝรั่งเศสก็ยังร่างประมวลกฎหมายไม่เสร็จ ในบรรดาชาวญี่ปุ่นที่สำเร็จการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศนั้นมีอยู่ ๓ คน คือนายโฮจิมิ (จบจากอังกฤษและเยอรมัน) นายโตมิจิ (จบจากฝรั่งเศสและเยอรมัน) และนายซุมิ (จบจากฝรั่งเศส) ซึ่งได้มาตรวจดูร่าง-

「この日本自身、ドイツの民法典を模倣しているのだ。ただし、難しいところや煩雑過ぎるところは切り捨てているがね。もし外国人が難詰してきた場合には、タイ国は『これは日本民法典から採ってきたのだ』と反論することができる。」

ควรจะใช้วิธีลอกเอาประมวลกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหลักไปก่อน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่นเองก็ได้ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันอีกทีหนึ่ง โดยส่วนใดของเยอรมันที่ญี่ปุ่นเห็นว่ายากหรือละเอียดอ่อนเกินไปก็ตัดออกไป หากชาวต่างประเทศได้แย้ง ประเทศไทยก็สามารถจะอ้างอิงได้ว่า ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น^{๕๕} (ซึ่งขณะนั้นก็เป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยจำต้องทำสนธิสัญญายกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้) Sir Simons ได้เล่าให้พระยามานวราชเสวีฟังว่าประเทศญี่ปุ่นได้ถูกประเทศตะวันตกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญายกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนในบังคับของประเทศตะวันตก โดยจะยอมยกเลิกให้ก็ต่อเมื่อประเทศญี่ปุ่นมีระบบกฎหมายที่พัฒนาแล้ว ประเทศญี่ปุ่นจึงส่งชาวญี่ปุ่นไปศึกษากฎหมายในต่างประเทศเป็น

จำนวนมาก ทั้งในประเทศอเมริกา อังกฤษ และประเทศอื่น ๆ จากนั้นประเทศญี่ปุ่นยังได้พยายามปฏิรูปประมวลกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นตามแบบแรกรัฐบาลฝรั่งเศสได้เสนอที่จะช่วยร่างกฎหมายชาวฝรั่งเศสมาช่วยร่าง เมื่อชาวจากต่างประเทศกลับไปประเทศญี่ปุ่นหลายคนแล้ว ก็ปรากฏว่านักกฎหมายชาวฝรั่งเศสก็ยังร่างประมวลกฎหมายไม่เสร็จ ในบรรดาชาวญี่ปุ่นที่สำเร็จการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศนั้นมีอยู่ ๓ คน คือนายโฮจิมิ (จบจากอังกฤษและเยอรมัน) นายโตมิจิ (จบจากฝรั่งเศสและเยอรมัน) และนายซุมิ (จบจากฝรั่งเศส) ซึ่งได้มาตรวจดูร่าง-

[...] 更にサイモン卿は次のように語って聞かせた：
「日本も西洋諸国に領事裁判権を認める条約を強要され、近代的な法制度の整備をその廃止の条件とされたのだ。」

ควรจะใช้วิธีลอกเอาประมวลกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหลักไปก่อน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่นเองก็ได้ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันอีกทีหนึ่ง โดยส่วนใดของเยอรมันที่ญี่ปุ่นเห็นว่ายากหรือละเอียดอ่อนเกินไปก็ตัดออกไป หากชาวต่างประเทศได้แย่ง ประเทศไทยก็สามารถจะอ้างอิงได้ว่า ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น^{๕๕} (ซึ่งขณะนั้นก็เป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยจำต้องทำสนธิสัญญายกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้) Sir Simons ได้เล่าให้พระยามานวราชเสวีฟังว่าประเทศญี่ปุ่นได้ถูกประเทศตะวันตกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญายกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนในบังคับของประเทศตะวันตก โดยจะยอมยกเลิกให้ก็ต่อเมื่อประเทศญี่ปุ่นมีระบบกฎหมายที่พัฒนาแล้ว ประเทศญี่ปุ่นจึงส่งชาวญี่ปุ่นไปศึกษากฎหมายในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งในประเทศอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังได้พยายามปฏิรูประบบกฎหมายของตนโดยร่างประมวลกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นตามแบบของประเทศตะวันตก ในตอนแรกรัฐบาลฝรั่งเศสได้เสนอที่จะช่วยร่างประมวลกฎหมายให้ โดยส่งนัก

「そこで日本は、多数の留学生を西欧諸国に送って法律を学ばせると同時に、西洋式の法律制度に倣って、様々な法律の立法作業を始めた。」

กฎหมายชาวฝรั่งเศสมาช่วยร่าง เมื่อชาวต่างประเทศกลับไปประเทศญี่ปุ่น กฎหมายชาวฝรั่งเศสก็ยังร่างประมวลกฎหมายสำเร็จการศึกษากฎหมายจากค. นายโฮจิมิ (จบจากอังกฤษและเยอรมัน) นายโตมิจิ (จบจากฝรั่งเศสและเยอรมัน) และนายซุมิ (จบจากฝรั่งเศส) ซึ่งได้มาตรวจดูร่าง-

ควรจะใช้วิธีลอกเอาประมวลกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นหลักไปก่อน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่นเองก็ได้ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันอีกทีหนึ่ง โดยส่วนใดของเยอรมันที่ญี่ปุ่นเห็นว่ายากหรือละเอียดอ่อนเกินไปก็ตัดออกไป หากชาวต่างประเทศได้แย้ง ประเทศไทยก็สามารถจะอ้างอิงได้ว่า ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น^{๕๕} (ซึ่งขณะนั้นก็เป็นประเทศมหาอำนาจประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยจำต้องทำสนธิสัญญายกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้) Sir Simons ได้เล่าให้พระยามานวราชเสวีฟังว่าประเทศญี่ปุ่นได้ถูกประเทศตะวันตกบีบบังคับให้ทำสนธิสัญญายกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนในบังคับของประเทศตะวันตก โดยจะยอมยกเลิกให้ก็ต่อเมื่อประเทศญี่ปุ่นมี ประเทศญี่ปุ่นจึงส่งชาวญี่ปุ่นไปศึกษา จำนวนมาก ทั้งในประเทศอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส จากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังได้พยายามปฏิรูป ประมวลกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นตามแบบของประเทศตะวันตก ในตอน แรกรัฐบาลฝรั่งเศสได้เสนอที่จะช่วยร่างประมวลกฎหมายให้ โดยส่งนัก กฎหมายชาวฝรั่งเศสมาช่วยร่าง เมื่อชาวญี่ปุ่นสำเร็จการศึกษากฎหมาย จากต่างประเทศกลับไปประเทศญี่ปุ่นหลายคนแล้ว ก็ปรากฏว่านัก กฎหมายชาวฝรั่งเศสก็ยังร่างประมวลกฎหมายไม่เสร็จ ในบรรดาชาว ญี่ปุ่นที่สำเร็จการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศนั้นมีอยู่ ๓ คน คือ นายโฮจิมิ (จบจากอังกฤษและเยอรมัน) นายโตมิจิ (จบจากฝรั่งเศส และเยอรมัน) และนายซุมิ (จบจากฝรั่งเศส) ซึ่งได้มาตรวจดูร่าง-

「その当初、フランス政府がフランス人法律家を日本に送り込んで、立法作業を支援しようと申し出た。」

ควรจะใช้วิธีลอกเอาประมวลกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งเป็น
หลักไปก่อน เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่น
เองก็ได้ลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันอีกทีหนึ่ง โดย
ส่วนใดของเยอรมันที่ญี่ปุ่นเห็นว่ายากหรือละเอียดอ่อนเกินไปก็ตัดออกไป
หากชาวต่างประเทศได้แย่ง ประเทศไทยก็สามารถจะอ้างอิงได้ว่า ลอก
มาจากประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น^{๙๕} (ซึ่งขณะนั้นก็เป็นประเทศ
มหาอำนาจประเทศหนึ่งที่ประเทศไทยจำต้องทำสนธิสัญญายกเลิกสิทธิ
สภาพนอกอาณาเขตให้) Sir Simon ได้กล่าวให้พระยาอมรรตผลคดีนี้

ว่าประเทศญี่ปุ่นได้ถูกประเทศตะวันตก
สิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่คนใน
จะยอมยกเลิกให้ก็ต่อเมื่อประเทศญี่ปุ่น
ประเทศญี่ปุ่นจึงส่งชาวญี่ปุ่นไปศึกษา
จำนวนมาก ทั้งในประเทศอเมริกา
จากนี้ประเทศญี่ปุ่นยังได้พยายามปรับปรุง
ประมวลกฎหมายต่าง ๆ ขึ้นตามแบบ

แแรกรัฐบาลฝรั่งเศสได้เสนอที่จะช่วยร่างประมวลกฎหมายให้ โดยส่งนัก
กฎหมายชาวฝรั่งเศสมาช่วยร่าง เมื่อชาวญี่ปุ่นสำเร็จการศึกษากฎหมาย
จากต่างประเทศกลับไปประเทศญี่ปุ่นหลายคนแล้ว ก็ปรากฏว่านัก
กฎหมายชาวฝรั่งเศสก็ยังร่างประมวลกฎหมายไม่เสร็จ ในบรรดาชาว
ญี่ปุ่นที่สำเร็จการศึกษากฎหมายจากต่างประเทศนั้นมีอยู่ ๓ คน คือ
นายโฮจิมิ (จบจากอังกฤษและเยอรมัน) นายโตมิจิ (จบจากฝรั่งเศส
และเยอรมัน) และนายซุมิ (จบจากฝรั่งเศส) ซึ่งได้มาตรวจดูร่าง-

「ところが、西洋諸国で学んでいた日本人たちが留学
を終えて帰国するところになっても、フランス人法律
家の起草作業は未だに完了していなかったのだ。
そうした帰国留学生のなかに、3名の法学者がいた。
ホチミ（英・独留学）、トミイ（仏・独留学）、
そしてスミ（仏留学）の3氏だ。」

ประมวลกฎหมายแพ่งที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้แล้ว เห็นว่าผู้ร่างต้องการให้เป็นแบบ Original แต่มือยังไม่ถึง^{๙๕} แต่ชาวญี่ปุ่นทั้งสามคนเห็นว่าลำพังความเห็นของตนยังไม่เพียงพอที่จะยืนยันให้รัฐบาลญี่ปุ่นและประชาชนชาวญี่ปุ่นเชื่อได้ว่า ร่างประมวลกฎหมายที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้ นั้นไม่ดี ดังนั้น บุคคลทั้งสามจึงได้จัดการแปลส่วนหนึ่งของร่างฯ ดัง

กล่าวแจกจ่ายไปยังบรรดาผู้พิพากษา
ร่างฯ ดังกล่าวแล้วก็เห็นว่าใช้ไม่ได้
บุคคลทั้งสามเป็นผู้ร่างเสียเอง
ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น ได้
แพ่งของเยอรมันโดยตรง บทบัญญัติ
เยอรมันที่บุคคลทั้งสามเห็นว่ายาก
ร่างได้เสร็จภายในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนั้น ถ้าจะมเครตาหนนา ราง
ไม่ดี ก็จะได้อ้างอิงได้ว่าลอกมาจากกฎหมายของเยอรมัน Sir Simons
จึงได้แนะนำพระยามานวราชเสวีว่า เมื่อกลับประเทศไทยแล้ว ไม่ควร
ไปตำหนิโดยตรงว่าร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสร่างให้นั้นไม่ดี เพราะในขณะ
นั้น goodwill ของฝรั่งดีมาก ควรใช้วิธีการเดียวกันกับนักกฎหมาย
ชาวญี่ปุ่นสามคนดังกล่าวได้กระทำจนสำเร็จไปแล้ว^{๙๖} หลังจากที่พระ
ยามานวราชเสวีสอบได้เนติบัณฑิตอังกฤษแล้ว ก็ได้ไปหาเพื่อนของ
กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์อีกคนหนึ่ง ชื่อ Sir Hugh Fraser เพื่อดูงาน
การศาลและการว่าความ พระยามานวราชเสวีก็ได้เอาร่างประมวลฯ
ที่นำติดตัวไปด้วยให้ Sir Fraser ดูด้วยเช่นกัน ซึ่ง Sir Fraser ก็ได้บอก

「この3氏がフランス人の草案を調べてみると、起草者がオリジナルの体系を目指しているが、能力が不足しているということが判明した。しかし、日本人3人だけがそう主張したところで、政府や民衆を説得することは不可能だということも心得ていた。」

ประมวลกฎหมายแพ่งที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้แล้ว เห็นว่าผู้ร่างต้องการให้เป็นแบบ Original แต่มือยังไม่ถึง^{๙๕} แต่ชาวญี่ปุ่นทั้งสามคนเห็นว่าลำพังความเห็นของตนยังไม่เพียงพอที่จะยืนยันให้รัฐบาลญี่ปุ่นและประชาชนชาวญี่ปุ่นเชื่อได้ว่า ร่างประมวลกฎหมายที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้ นั้นไม่ดี ดังนั้น บุคคลทั้งสามจึงได้จัดการแปลส่วนหนึ่งของร่างฯ ดังกล่าวแจกจ่ายไปยังบรรดาผู้พิพากษาและทนายความ ซึ่งเมื่อได้อ่านร่างฯ ดังกล่าวแล้วก็เห็นว่าใช้ไม่ได้ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มอบหมายให้บุคคลทั้งสามเป็นผู้ร่างเสียเอง ซึ่งบุคคลทั้งสามก็ได้ตัดสินใจร่างประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น แห่งเยอรมันโดยตรง บทบัญญัติเยอรมันที่บุคคลทั้งสามเห็นว่าร่างได้เสร็จภายในเวลาอันรวดเร็ว นั้นไม่ดี ก็จะได้อ้างอิงได้ว่าลอกมาจากจึงได้แนะนำพระยามานวราชเสวีว่าไปดำเนินโดยตรงว่าร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสร่างให้นั้นไม่ดี เพราะในขณะนั้น goodwill ของฝรั่งดีมาก ควรใช้วิธีการเดียวกันกับนักกฎหมายชาวญี่ปุ่นสามคนดังกล่าวได้กระทำจนสำเร็จไปแล้ว^{๙๖} หลังจากที่พระยามานวราชเสวีสอบได้เนติบัณฑิตอังกฤษแล้ว ก็ได้ไปหาเพื่อนของกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์อีกคนหนึ่ง ชื่อ Sir Hugh Fraser เพื่อดูงานการศาลและการว่าความ พระยามานวราชเสวีก็ได้เอาร่างประมวลฯ ที่นำติดตัวไปด้วยให้ Sir Fraser ดูด้วยเช่นกัน ซึ่ง Sir Fraser ก็ได้บอก

「そこで3氏は、フランス人の草案の一部を翻訳して裁判官や弁護士たちに配布し、読んでもらうことにした。それを読んだ裁判官や弁護士は、『この草案ではとても使い物にならない』と初めて理解した。」

ประมวลกฎหมายแพ่งที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้แล้ว เห็นว่าผู้ร่างต้องการให้เป็นแบบ Original แต่มือยังไม่ถึง^{๙๕} แต่ชาวญี่ปุ่นทั้งสามคนเห็นว่าลำพังความเห็นของตนยังไม่เพียงพอที่จะยืนยันให้รัฐบาลญี่ปุ่นและประชาชนชาวญี่ปุ่นเชื่อได้ว่า ร่างประมวลกฎหมายที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้ นั้นไม่ดี ดังนั้น บุคคลทั้งสามจึงได้จัดการแปลส่วนหนึ่งของร่างฯ ดังกล่าวแจกจ่ายไปยังบรรดาผู้พิพากษาและทนายความ ซึ่งเมื่อได้อ่านร่างฯ ดังกล่าวแล้วก็เห็นว่าใช้ไม่ได้ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มอบหมายให้บุคคลทั้งสามเป็นผู้ร่างเสียเอง ซึ่งบุคคลทั้งสามก็ได้ตัดสินใจร่างประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น โดยลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันโดยตรง บทบัญญัติใดในประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันที่บุคคลทั้งสามเห็นว่ายากเกินไปก็ตัดทิ้งไป ทำให้สามารถร่างได้เสร็จภายในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ ถ้าจะมีใครตำหนิว่า ร่างไม่ดี ก็จะได้อ้างอิงได้ว่าลอกมาจากกฎหมายของเยอรมัน Sir Simons

จึงได้แนะนำพระยามานวราชเสวีว่าไปดำเนินโดยตรงว่าร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสนั้น goodwill ของฝรั่งดีมาก ควรให้ชาวญี่ปุ่นสามคนดังกล่าวได้กระทำจนพระยามานวราชเสวีสอบได้เนติบัณฑิตกรรมการหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์อีกคนหนึ่ง การศาลและการว่าความ พระยามานวราชเสวีที่นำติดตัวไปด้วยให้ Sir Fraser ดูด้วย

「 [このため] 日本政府は、この3氏自身を起草者に任命することにした。3氏は、ドイツ民法をモデルにし、直接それを模倣して日本民法を起草することにした。しかし、難しすぎると判断した部分は切り捨てることにしたので、短期間のうちに作業を完了することができた。」

ประมวลกฎหมายแพ่งที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้แล้ว เห็นว่าผู้ร่างต้องการให้เป็นแบบ Original แต่มือยังไม่ถึง^{๙๕} แต่ชาวญี่ปุ่นทั้งสามคนเห็นว่าลำพังความเห็นของตนยังไม่เพียงพอที่จะยืนยันให้รัฐบาลญี่ปุ่นและประชาชนชาวญี่ปุ่นเชื่อได้ว่า ร่างประมวลกฎหมายที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้ นั้นไม่ดี ดังนั้น บุคคลทั้งสามจึงได้จัดการแปลส่วนหนึ่งของร่างฯ ดังกล่าวแจกจ่ายไปยังบรรดาผู้พิพากษาและทนายความ ซึ่งเมื่อได้อ่านร่างฯ ดังกล่าวแล้วก็เห็นว่าใช้ไม่ได้ รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มอบหมายให้บุคคลทั้งสามเป็นผู้ร่างเสียเอง ซึ่งบุคคลทั้งสามก็ได้ตัดสินใจร่างประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น โดยลอกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันโดยตรง บทบัญญัติใดในประมวลกฎหมายแพ่งของเยอรมันที่บุคคลทั้งสามเห็นว่ายากเกินไปก็ตัดทิ้งไป ทำให้สามารถร่างได้เสร็จภายในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนี้ ถ้าจะมีใครตำหนิว่า ร่างไม่ดี ก็จะได้อ้างอิงได้ว่าลอกมาจากกฎหมายของเยอรมัน Sir Simons จึงได้แนะนำพระยามานวราชเสวีว่า เมื่อกลับประเทศไทยแล้ว ไม่ควรไปตำหนิโดยตรงว่าร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสร่างให้ นั้นไม่ดี เพราะในขณะนั้น goodwill ของฝรั่งดีมาก ควรให้ชาวญี่ปุ่นสามคนดังกล่าวได้กระทำจนพระยามานวราชเสวีสอบได้เนติบัณฑิตกรรมการหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์อีกคนหนึ่ง การศาลและการว่าความ พระยามานวราชเสวีก็ได้เอาร่างประมวลฯ ที่นำติดตัวไปด้วยให้ Sir Fraser ดูด้วยเช่นกัน ซึ่ง Sir Feaser ก็ได้บอก

「それだけでなく、誰か難詰する者がいたとしても、『これはドイツ民法から採ってきたのだ』と反論することができた。」

ประมวลกฎหมายแพ่งที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้แล้ว เห็นว่าผู้ร่างต้องการให้

เป็นแบบ Original แต่มือยังไม่ถึง

ลำพังความเห็นของตนยังไม่เพียงพอ

ประชาชนชาวญี่ปุ่นเชื่อได้ว่า ร่าง

ไว้นั้นไม่ดี ดังนั้น บุคคลทั้งสามจึง

กล่าวแจกจ่ายไปยังบรรดาผู้พิพากษา

ร่างฯ ดังกล่าวแล้วก็เห็นว่าใช้ไม่ได้

บุคคลทั้งสามเป็นผู้ร่างเสียเอง

ประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น

แพ่งของเยอรมันโดยตรง บทบัญญัติ

เยอรมันที่บุคคลทั้งสามเห็นว่ายา

ร่างได้เสร็จภายในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนั้น

ไม่ดี ก็จะได้อ้างอิงได้ว่าลอกมาจากกฎหมายของเยอรมัน

Sir Simons จึงได้แนะนำพระยามานวราชเสวีว่า

เมื่อกลับประเทศไทยแล้ว ไม่ควร

ไปตำหนิโดยตรงว่าร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสร่างให้นั้นไม่ดี เพราะในขณะ

นั้น goodwill ของฝรั่งดีมาก ควรใช้วิธีการเดียวกันกับนักกฎหมาย

ชาวญี่ปุ่นสามคนดังกล่าวได้กระทำจนสำเร็จไปแล้ว

หลังจากที่พระ

ยามานวราชเสวีสอบได้เนติบัณฑิตอังกฤษแล้ว ก็ได้ไปหาเพื่อนของ

กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์อีกคนหนึ่ง ชื่อ Sir Hugh Fraser เพื่อดูงาน

การศาลและการว่าความ พระยามานวราชเสวีก็ได้เอาร่างประมวลฯ

ที่น่าติดตัวไปด้วยให้ Sir Fraser ดูด้วยเช่นกัน ซึ่ง Sir Fraser ก็ได้บอก

こう語ると、サイモン卿はプレーマーン侯に次のよう
な忠告を与えた：

「タイに帰国しても、『フランス人の草案は良くない』
などという言葉は口外してはならない。なぜなら、
現在のフランスの親切心 (goodwill) 自体は実にりっ
ぱなものだからだ。日本人法学者が使ったのと同じ
方法を使いなさい。そうすれば、[タイの政府や法
曹を説得することに] 成功するだろう。」

“Sir Simons”とは誰か

ファイル(E) 編集(E) 表示(V) 履歴(S) ブックマーク(B) ツール(T) ヘルプ(H)

W John Simon, 1st Viscount Simon - ...

New features Log in / create account

Article Discussion Read Edit View history Search

John Simon, 1st Viscount Simon

From Wikipedia, the free encyclopedia

John Allsebrook Simon, 1st Viscount Simon GCSI GCVO OBE PC (28 February 1873 – 11 January 1954) was a senior British politician who held senior Cabinet posts from the beginning of the **First World War** to the end of the **Second**.

Simon is one of only three people to have served as **Home Secretary**, **Foreign Secretary** and **Chancellor of the Exchequer**. He also served as **Lord Chancellor**, the most senior position in the British legal system. Beginning his career as a **Liberal**, he joined the **National Government** in 1931, creating the **Liberal National Party** in the process. At the end of his career, he was essentially a **Conservative**.

Contents [\[show\]](#)

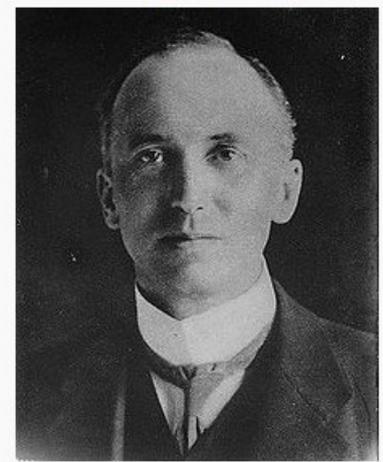
Biography [\[edit\]](#)

John Simon was the son of Edwin Simon (1843–1920), a Congregational minister in Manchester, and Fanny Allsebrook (1846–1936).^[1]

Educated at **Fettes College** in **Edinburgh** and **Wadham College, Oxford**, where he was a near-contemporary of **F.E. Smith** and of the athlete **C.B. Fry**, he became a fellow of **All Souls** in 1897 and was called to the bar at the **Inner Temple** in 1899.^[1]

Simon became a successful lawyer, and entered the **House of Commons** as a **Liberal Member of Parliament (MP)** for **Walthamstow** at the **1906 general election**, later being elected for **Spen Valley**. He entered the Government as **Solicitor-General** in 1910, and

The Right Honourable
The Viscount Simon
GCSI GCVO OBE PC

Lord High Chancellor of Great Britain

In office
10 May 1940 – 27 July 1945

Prime Minister [Winston Churchill](#)

Preceded by [The Viscount Caldecote](#)

Succeeded by [The Viscount Jowitt](#)

Main page
Contents
Featured content
Current events
Random article

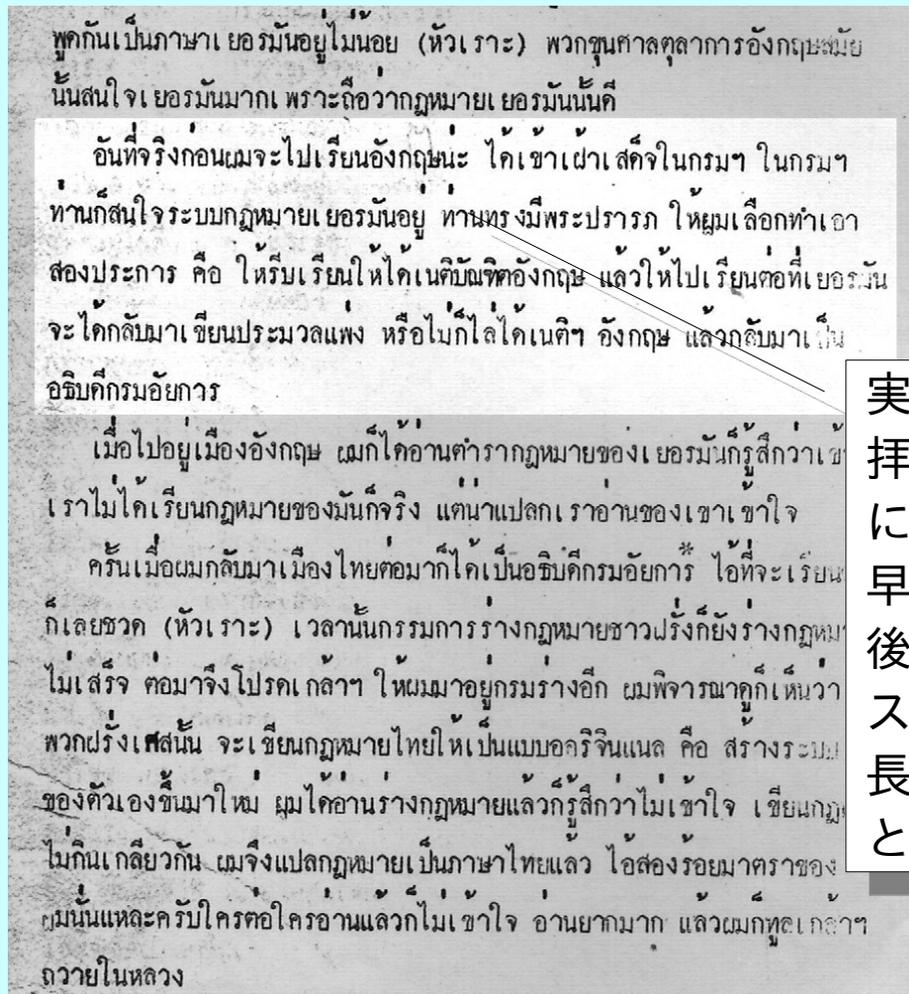
Interaction
About Wikipedia
Community portal
Recent changes
Contact Wikipedia
Donate to Wikipedia
Help

Toolbox
Print/export

Languages
Deutsch
Français
Italiano
Latina
Polski
Svenska

イギリス留学前後の事情

- イギリスへ発つ直前の謁見の際に、ラピー親王はプラヤーマーン侯に対して、英国の法曹資格を取得した後、今度はハイデルベルグへ行ってドイツ法を学んでくるよう指示したという。

実はですね、イギリスに発つ前にラピー親王に
拝謁しました。殿下はドイツ法に関心をお示し
になり、私にこう尋ねました。イギリス留学を
早々に終えて、引き続きドイツへ留学し、帰国
後は民法の編纂に携わるか、それとも、イギリ
スの法曹資格を取得後、直ちに帰国して検察庁
長官に就任するか、どちらかの道を選ばせよう
となさったのです。

【『聴取録』，原本P.3; 出版P.19 - 20】

- 1916年に帰国すると、まず国際裁判所に復職し、1917年に宮内省法務官補佐に任ぜられ、更に1919年には、ラーマ六世の意向により、法典編纂委員会付きの常勤書記官となる。それには次のような事情があった…

เมื่อพระยามานวราชเสวีได้เดินทางกลับประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๔๕๙ ท่านก็ได้เป็นผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศตามเดิม ใน พ.ศ. ๒๔๖๐ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท่านเป็น ผู้ช่วยสมุหพระนิติศาสตร์แผนกกฎหมายพระนิติศาสตร์ กระทรวงวัง มีหน้าที่พิจารณาเรื่องที่มีผู้ทูลเกล้าถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ฯลฯ ตลอดจนพิจารณาคดีที่เจ้านายในวังเป็นจำเลย ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรารภกับพระยามานวราชเสวีว่า “ไอ้ไค้ดนี่ มันทำยังไงของมันอยู่เป็นนาน ไม่เห็นมันออกมาให้เราดูสักแผ่น เสียเงินไปเป็นล้าน ๆ แล้ว” และทรงรับสั่งว่า “เอ็งไปทำมาทีเถอะวะ ให้มันออกมาให้เห็นกันหน่อย”^{๕๔} ดังนั้น ใน พ.ศ. ๒๔๖๒ จึงทรงพระกรุณาให้พระยามานวราชเสวีเป็นเลขานุการประจำกองกรรมการชำระประมวลกฎหมาย^{๕๕} โดยได้ทรงรับสั่งกับพระยามานวราชเสวีว่า อย่างน้อยต้องร่างให้เสร็จ ๓ บรรพ พระยามานวราชเสวีจึงได้นำเอาร่างประมวลกฎหมายแพ่งบรรพ ๑ และบรรพ ๒ ที่ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด ๒ บรรพนั้นมาแปลเป็นภาษาไทย เมื่อแปลเสร็จแล้ว ท่านก็เรียนต่อเจ้าพระยาอภัยราชาฯ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมว่า ประมวลกฎหมายแพ่งนี้เป็นกฎหมายสำคัญของบ้านเมือง ควรจะแต่งตั้งผู้ซึ่งมี

[ある日] ラーマ六世はプラヤーマーン侯を相手にして、次のようなグチをこぼした：
「あの [民商] 法典の件だが、彼ら仏人法律家たちはこんなに長い間、一体どういう風に仕事をしているのやら。その成果を我々には少しも見せてくれないのだ [本当はこの年、最終草案が提出された]。既に何百万バーツもの国費をつぎ込んできたのに。」そして次のように語った：「そこでだが、お前が行って、何とかしてくれないか。我々にもそれ [=草案] を見させてくれ。」こうして、ラーマ六世は1919年「少なくとも三編は完成させなければならない」とプラヤーマーン侯に言付けた上で、法典編纂委員会付き常勤書記官に任命した。

【チャーンチャイ『フランスの影響』, P.65】

- 10年ぶりに、再び法典編纂委員会に送り込まれたプラヤーマーン侯は、フランス人法律家たちが起草した草案をタイ語に翻訳することになるが…

เมื่อพระยามานวราชเสวีได้เดินทางกลับประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๔๕๙ ท่านก็ได้เป็นผู้พิพากษาศาลคดีต่างประเทศตามเดิม ใน พ.ศ. ๒๔๖๐ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท่านเป็น ผู้ช่วยสมุหพระนิติศาสตร์แผนกกฎหมายพระนิติศาสตร์ กระทรวงวัง มีหน้าที่พิจารณาเรื่องที่มีผู้ทูลเกล้าถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ฯลฯ ตลอดจนพิจารณาคดีที่เจ้านายในวังเป็นจำเลย ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปรารภกับพระยามานวราชเสวีว่า “ไอ้ไค้ดนี่ มันทำยังไงของมันอยู่เป็นนาน ไม่เห็นมันออกมาให้เราดูสักแผ่น เสียเงินไปเป็นล้าน ๆ แล้ว” และทรงรับสั่งว่า “เอ็งไปทำมาที่เถอะวะ ให้มันออกมาให้เห็นกันหน่อย” ^{๕๔} ดังนั้น ใน พ.ศ. ๒๔๖๒ จึงทรงพระกรุณาให้พระยามานวราชเสวีเป็นเลขานุการประจำกองกรรมการชำระประมวลกฎหมาย ^{๕๕} โดยได้ทรงรับสั่งกับพระยามานวราชเสวีว่า อย่างน้อยต้องร่างให้เสร็จ ๓ บรรพ พระยามานวราชเสวีจึงได้นำเอาร่างประมวลกฎหมายแพ่งบรรพ ๑ และบรรพ ๒ ที่ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้เป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด ๒ บรรพนั้นมาแปลเป็นภาษาไทย เมื่อแปลเสร็จแล้ว ท่านก็เรียนต่อเจ้าพระยาอภัยราชา เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมว่า ประมวลกฎหมายแพ่งนี้เป็นกฎหมายสำคัญของบ้านเมือง ควรจะแต่งตั้งผู้ซึ่งมี

プラヤーマーン侯は、こうしてフランス人法律家たちが英語で起草した草案の第一編と第二編を全てタイ語に翻訳した。

チャーンチャイ氏の記述では、以上のように「第一編・第二編の全てをタイ語へ翻訳した」ことになっているが、プラヤーマーン侯自身は『聴取録』のなかで、異なった発言をしている。それを見ると…

【チャーンチャイ『フランスの影響』, P.65】

● プラマーマン侯の発言を見てみると…

ทุกคนเป็นภาษาเยอรมันอยู่ไม่น้อย (หัวเราะ) พวกขุนศาลตุลาการอังกฤษสมัย
นั้นสนใจ เยอรมันมาก เพราะถือว่ากฎหมายเยอรมันนั่นดี
อันที่จริงก่อนผมจะไปเรียนอังกฤษนะ ได้เข้าเฝ้าเสด็จในกรมฯ ในกรมฯ
ท่านก็สนใจระบบกฎหมายเยอรมันอยู่ ท่านทรงมีพระปรารภ ให้ผมเลือกทำเอา
สองประการ คือ ให้รีบเรียนให้ไ้เนติบัณฑิตอังกฤษ แล้วให้ไปเรียนต่อที่เยอรมัน
จะไ้กลับมากเขียนประมวลแพ่ง หรือไมไ้ก็ได้เนติฯ อังกฤษ แล้วกลับมาเป็น
อธิบดีกรมอัยการ
เมื่อไปอยู่เมืองอังกฤษ ผมก็ไ้อ่านตำรากฎหมายของเยอรมันก็รู้สึกว่เขาไ้
เราไม่ไ้เรียนกฎหมายของมันก็จริง แต่เขาแปลกเราอ่านของเขาเขาไ้
ครั้นเมื่อผมกลับมาเมืองไทยต่อมากไ้เป็นอธิบดีกรมอัยการ* ไ้ที่จะเรียนเอา
ก็เลยชวค (หัวเราะ) เวลานั้นกรรมการร่างกฎหมายชาวฝรั่งก็ย้งร่างกฎหมาย
ไม่เสร็จ ต่อมาจึงไปรคเกล้าฯ ให้ผมมาอยู่กรมร่างอีก ผมพิจารณาทุกไ้เห็นว่า
พวกฝรั่งเหล่านั้น จะเขียนกฎหมายไทยให้เป็นแบบอริจินแนล คือ สร้างระบบ
ของตัวเองขึ้นมาใหม่ ผมไ้อ่านร่างกฎหมายแล้วรู้สึกว่ไม่เขาใจ เขียนกฎหมาย
ไม่กินเกลียวกัน ผมจึงแปลกฎหมายเป็นภาษาไทยแล้ว ไ้ส่งรยมาตราของ
ผมนั่นแหละครวั้ใครคไ้ใครอ่านแล้วไม่เขาใจ อ่านยากมาก แล้วผมก็พูดเกล้าฯ
ถวายในหลวง

[ドイツに留学して] 勉強を続けたかったのですがね、残念ながらその願いは叶いませんでした(笑)。あの頃、フランス人の法典編纂委員たちは、未だにその作業を完了していませんでした。そこに勅令が下って私が再び法案起草局 [=法典編纂委員会] に送り込まれました。私は、彼らの草案を調べてみました。それで分かったのですが、彼らフランス人たちは、オリジナルの体系でタイの法律を書こうとしていました。つまり、[フランス式でもドイツ式でもない] 独自のシステムを自力で構築しようとしていたのです。

翻訳委員会での審査

- とりあえず、チャーンチャイ氏の記述に従って、その後の進展を追ってみると、翻訳を完成させた後、プレーヤーマン侯が、法典編纂委員会委員長、司法大臣チャオプレーヤーアパイラーチャーマハーユティタムトン公爵に対し、翻訳委員会を設置して自らのタイ語訳を審査するとを進言した。進言は受け入れられ、翻訳委員会が任命されたが…

ความสามารถทางภาษามาตรวจแก้คำแปลของท่านเพื่อให้ได้ภาษาไทยที่ดีมีมาตรฐาน เจ้าพระยาอภัยราชาฯ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการแปลขึ้นคณะ หนึ่ง อันประกอบด้วยพระยานรเนติบัญญัติฯ พระยาศรีธรรมมาธิเบศร์ พระยาเทพวิฑูรย์ฯ และพระยามานวราชเสวีฯ เพื่อตรวจแก้คำแปล^{๑๐๐} กรรมการแปลได้ตรวจดูคำแปลของพระยามานวราชเสวีแล้ว ก็คิดจะแก้ไข แต่เมื่อได้ตรวจดูกับต้นฉบับแล้ว ก็เห็นว่าพระยามานวราชเสวีแปลได้ถูกต้องตรงตามต้นร่างฯ และเห็นว่าต้นร่างฯ ร่างไว้ไม่กินเกลียวกัน แต่ก็ไม่กล้าแก้ไข เพราะเป็นร่างฯ ของฝรั่งเศส พระยามานวราชเสวียังจำคำแนะนำของ Sir Simons ได้ว่า หากไปตำหนิร่างฯ ที่ฝรั่งเศสได้ทำไว้ นั้นไม่ดี จะไม่มีใครเชื่อ นอกจากนี้ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ของไทยก็ยังเชื่ออยู่ว่า อะไรที่ฝรั่งทำย่อมดีทั้งนั้น ดังนั้น พระยา

翻訳委員会は、侯の翻訳を実際に調査し、それを修正しようとしたが、プレーヤーマン侯の翻訳が原文の忠実な逐語訳であることに気がつき、原文自体に辻褃の合わないところがあることを認識すると、途端に修正する勇気を失ってしまった。フランス人の作成したものだったからである。

翻訳校正特別委員会での審査

- そこでプレーヤーマーン侯は、今度は王族や宮廷貴族からなる翻訳校正特別委員会の設置をラーマ六世に進言し、1922年、この特別委員会による翻訳の審査が始まった。翻訳委員会の委員が交代で審議に出席して解説したが、特別委員に厳しく問い詰められると、返答できなくなり、プレーヤーマーン侯自身とその兄のプレーヤーstätanマティベート侯爵以外は、審議に出席しなくなってしまう…

บางท่านจึงหลบหน้า ไม่ยอมไปชี้แจง คงเหลือแต่พระยาศรีธรรมมาธิเบศร์และพระยามานวราชเสวีคอยเฝ้าชี้แจงอยู่ กรรมการพิเศษซึ่งเป็นเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ตรวจภาษาไป ด่าไป ว่าแปลไม่เป็นภาษาคน “ที่จริงของชาติ ๆ มาแปลให้เสียไปคนชาติเรานี้มันใช้ไม่ได้” พระยามานวราชเสวีจึงได้ถามว่า “ที่ไม่ใช่ภาษาคอนนะ มันผิดหรือไม่” เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ได้ตรวจดู ก็เห็นว่าพระยามานวราชเสวีแปลได้ตรงกับต้นฉบับ และเมื่อตรวจคำแปลต่อไปก็พบว่าร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้ นั้นที่จริงแล้ว เขียนไม่กินเกลียวกัน จึงได้หารือกันในที่ประชุมคณะกรรมการพิเศษว่า จะทำอย่างไรดี พระยามานวราชเสวีจึงได้ชี้แจงต่อ

翻訳校正特別委員は「こんな翻訳は人間の言葉ではない！」と罵ったが「彼らの作ったものは本当は良いものだ。だが翻訳すると、我々には使えなくなってしまう」と語った。そこで侯は「確かに人間の言葉ではございません。ですから、原文自体に誤りがあるのではございませんか？」と問い質した。特別委員も、侯の翻訳が忠実な逐語訳であり、原文自体に辻褃の合わないところがあることを認め、「どうしたものか」と相談し合った。

プレーヤーマン侯の提案

- プラヤースィー侯とプレーヤーマン侯の二人は、特別委員会に呼び出される…

หมก เวลานั้นเหลือแต่พระยาศรีฯ กับผม จนเมื่อกรรมการเจ้านายท่านตรวจ
แก้อย่าไป ๆ ในที่สุดท่านก็เห็นว่ากฎหมายที่ฝรั่งเขียนนั้นมันไม่กินเกลียวกัน
ที่เมื่อกรรมการเจ้านายผู้ใหญ่ท่านเห็นว่าฝรั่งเขียนไม่ดี ท่านก็เรียก
พระยาศรีฯ กับผม ไปปรึกษา พระยาศรีฯ ท่านเป็นผู้ชายของผม ท่านเป็นคน
ฉลาดเห็นท่าไม้คักนี่เสีย เจ้านายถามมาท่านก็นิ่งเสีย พอท่านนิ่งผมก็เลยเสนอ
ให้เราใช้วิธีแบบของญี่ปุ่น คือคอมบี้ (Copy) กฎหมายญี่ปุ่นมา มันง่ายดีแล้ว
ก็เร็วดี ไอ้อย่างฝรั่งมีมันยังไม่ถึงขั้นจะร่างฯ มีอย่างเรา ๆ ขึ้นให้ร่างก็
ยังไม่ทันใหญ่ เราใช้วิธีเอาอย่างจากญี่ปุ่นนั่นก็ เพราะญี่ปุ่นไปเอาอย่างมา
จากเยอรมันเขาค้นคิดกันมาแล้วเป็นร้อยปี แล้วเมื่อญี่ปุ่นเอาอย่างเขามาก็เลือก
เอามา อาจารย์ยกหู แลญี่ปุ่นไม่อย่างนั้นของเยอรมันขอโทษยากก็คักหึงเสีย
เอาแต่ไอ้ที่ง่าย ๆ (หัวเราะ)

ในที่สุดจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการใหม่ โดยมีกรรมการ ๔ คน เป็น
กรรมการไทย ก็มี เจ้าคุณศรีฯ เจ้าคุณเทพา.....แล้วก็ผมนี่เวลา
นั้นกรรมการฝรั่งยังมีนายทึบอยู่ อีกคนหนึ่ง เขาก็ให้มาเป็นกรรมการด้วย
เพราะเขาเป็นคนร่างฉบับเก่า จะไต่ไม่เสียไมตรี เพราะเราทำการตรวจชำระ
ไม่ไต่ยกเล็กไม่เอาของเขาเสียเลย แต่เขามีคนเดียว เรามี ๔ คน ซื่อไหน
เราจะเปลี่ยน เราก็มีเสียงข้างมากเราก็ทำไต่อยู่ก็ (หัวเราะ)

特別委員の方々もついに「フランス人たちの書いたものは良くない」とお認めになり、私たち二人を相談にお呼び出しになりました。私たちは特別委員会に参ったのですが、プラヤースィー侯、この方は私の兄なのですが、実に賢い方で、何かまずい立場に置かれると黙り込んでしまう。特別委員の方々も質問なさっても、一言もおっしゃらない。

【『聴取録』，原本P.4；出版P.21】

プレーヤーマーン侯の提案

- プラヤースィー侯とプレーヤーマーン侯の二人は、特別委員会に呼び出される…

หมก เวลานั้นเหลือแต่พระยาศรีฯ กับผม จนเมื่อกรรมการเจ้านายท่านตรวจ
แก้อย่าไป ๆ ในที่สุดท่านก็เห็นว่ากฎหมายที่ฝรั่งเขียนนั้นมันไม่กินเกลียวกัน
ที่เมื่อกรรมการเจ้านายผู้ใหญ่ท่านเห็นว่าฝรั่งเขียนไม่ดี ท่านก็เรียก
พระยาศรีฯ กับผม ไปปรึกษา พระยาศรีฯ ท่านเป็นผู้ชายของผม ท่านเป็นคน
ฉลาดเห็นท่าไม้คิกนึ่งเสีย เจ้านายถามมาท่านก็นึ่งเสีย พอท่านนั่งผมก็เลยเสนอ
ให้เราใช้วิธีแบบของญี่ปุ่น คือคอมบี้ (Copy) กฎหมายญี่ปุ่นมา มันง่ายดีแล้ว
ก็เร็วดี ไอ้อย่างฝรั่งมีมันยังไม่ถึงขั้นจะร่างฯ มีอย่างเรา ๆ ขึ้นให้ร่างก็
ยิ่งไปกันใหญ่ เราใช้วิธีเอาอย่างจากญี่ปุ่นนั่นก็ เพราะญี่ปุ่นไปเอาอย่างมา
จากเยอรมันเขาค้นคิดกันมาแล้วเป็นร้อยปี แล้วเมื่อญี่ปุ่นเอาอย่างเขามา ก็เลือก
เอามา อาจารย์ยกหู แคนญี่ปุ่นไม่อย่างนั้นของ เยอรมันขอโทษยากก็คิดหึงเสีย
เอาแต่ไอ้ที่ง่าย ๆ (หัวเราะ)

ในที่สุดจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการใหม่ โดยมีกรรมการ ๕ คน เป็น
กรรมการไทย ก็มี เจ้าคุณศรีฯ เจ้าคุณเทพฯ.....แล้วก็ผมนี่เวลา
นั้นกรรมการฝรั่งยังมีนายทึบอยู่ อีกคนหนึ่ง เขาก็ให้มาเป็นกรรมการด้วย
เพราะเขาเป็นคนร่างฉบับเก่า จะไต่ไม่เสียไมตรี เพราะเราทำการตรวจชำระ
ไม่ไต่ยกเล็กไม่เอาของเขาเสียเลย แต่เขามีคนเดียว เรามี ๔ คน ข้อไหน
เราจะเปลี่ยน เราก็มีเสียงข้างมากเราก็ทำได้ยู่ (หัวเราะ)

とうとう私が口を開いて提案申し上げたので
す、どうか、私たちに日本式のやり方を使わ
せてはいただけないでしょうか、と。つまり、
日本民法からコピーしてくるのです。この方
法でしたら簡単ですし、すぐにできます。あ
のフランス人たちがさえ力が及ばなかったの
です。私たち自身が無理をして起草しても、
その結果はもっと無惨になるばかりでしょう。

プレーヤーマン侯の提案

- プラヤースィー侯とプレーヤーマン侯の二人は、特別委員会に呼び出される…

หมก เวลานั้นเหลือแต่พระยาศรีฯ กับผม จนเมื่อกรรมการเจ้านายท่านตรวจ
แก้อย่าไป ๆ ในที่สุดท่านก็เห็นว่ากฎหมายที่ฝรั่งเขียนนั้นมันไม่กินเกลียวกัน
ที่เมื่อกรรมการเจ้านายผู้ใหญ่ท่านเห็นว่าฝรั่งเขียนไม่ดี ท่านก็เรียก
พระยาศรีฯ กับผม ไปปรึกษา พระยาศรีฯ ท่านเป็นผู้ชายของผม ท่านเป็นคน
ฉลาดเห็นท่าไม้ตักนี่เสีย เจ้านายถามมาท่านก็บ่นเสีย พอท่านบ่นผมก็เลยเสนอ
ให้เราใช้วิธีแบบของญี่ปุ่น คือก๊อปปี้ (Copy) กฎหมายญี่ปุ่นมา มันง่ายดีแล้ว
ก็เร็วดี ไอ้อย่างฝรั่งมีมันยังไม่ถึงขั้นจะร่างฯ มีอย่างเรา ๆ ขึ้นให้ร่างก็
ยิ่งไปกันใหญ่ เราใช้วิธีเอาอย่างจากญี่ปุ่นนั่นก็ เพราะญี่ปุ่นไปเอาอย่างมา
จากเยอรมันเขาค้นคิดกันมาแล้วเป็นร้อยปี แล้วเมื่อญี่ปุ่นเอาอย่างเขามาก็เลือก
เอามา อาจารย์กรู แคนญี่ปุ่นไม่อย่างนั้นของ เยอรมันขอโทษยากก็คัดทิ้งเสีย
เอาแต่ไอ้ที่ง่าย ๆ (หัวเราะ)

ในที่สุดจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการใหม่ โดยมีกรรมการ ๕ คน เป็น
กรรมการไทย ก็มี เจ้าคุณศรีฯ เจ้าคุณเทศา.....แล้วก็มีเวลานั้น
กรรมการฝรั่งยังมีนายทึบอยู่อีกคนหนึ่ง เขาก็ให้มาเป็นกรรมการด้วย
เพราะเขาเป็นคนร่างฉบับเก่า จะไต่ไม่เสียไมตรี เพราะเราทำการตรวจร่าง
ไม่ไต่ยกเล็กไม่เอาของเขาเสียเลย แต่เขามีคนเดียว เรามี ๔ คน ข้อใด
เราจะเปลี่ยน เราก็มีเสียงข้างมากเราก็ทำไต่อยู่ (หัวเราะ)

日本を模倣するのが一番よい。と言うのも、日本はドイツを模倣しているのです。ドイツは〔フランス民法典の成立以来〕既に100年も研究してきました。そして日本は、ドイツ法を模倣するに当たって〔西欧の諸法のなかから自ら進んでドイツ法を〕選択して模倣しているのです。しかし日本は、ドイツのやり方を〔そっくりそのまま〕取り入れた訳ではありません。それが何であれ、難解なところはどんどん切り捨て、分かりやすいところだけを採用しました（笑）。

プレーヤーマン侯の翻訳の是非を巡る論争は1922年ではなく、**実際には1919年年末に既に起きていたようである。**

【『聴取録』，原本P.4；出版P.22】

1923年民商法の公布の意味

- タイの通説的見解では、1923年民商法第一編・第二編公布の目的は、フランス人の草案を広くタイ法曹に公開してその反応を見るため、言い換えれば、代替案への乗り換えを正当化するためであったと、理解されている。

ที่ประชุมว่า ร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสร่างไว้นั้น ไม่เกินเกลียวกันจริง เพราะผู้ร่างมีอยู่ยังไม่ถึงขั้น ชาวฝรั่งเศสได้เคยร่างประมวลกฎหมายให้ญี่ปุ่น แต่ญี่ปุ่นไม่เอา เพราะเขียนไว้ไม่เกินเกลียวกัน และท่านได้เสนอต่อที่ประชุมว่าควรใช้วิธีแบบญี่ปุ่น คือ ลอกจากประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น เพราะนอกจากจะง่ายและเร็วดีแล้ว ประมวลฯ ของญี่ปุ่นเองก็ได้ลอกมาจากประมวลฯ ของเยอรมันอีกทีหนึ่ง ซึ่งเยอรมันเองก็ได้คิดค้นมาแล้วเป็นร้อยปี^{๑๐๒} แต่ในขั้นแรกนี้ควรจะต้องจัดพิมพ์คำแปลของร่างฯ ที่ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้ ออกแจกจ่ายให้แก่บรรดาผู้พิพากษาและทนายความเพื่อหยั่งเสียงดูว่า จะมีความเห็นอย่างไร^{๑๐๓} เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ทรงเห็นว่าประเทศฝรั่งเศส กำลังมีอำนาจมากในขณะนั้น จึงได้นำร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑ และบรรพ ๒ ที่ชาวฝรั่งเศสได้ร่างไว้ขึ้นทูลเกล้าฯ ให้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ออกประกาศไปก่อน เพื่อให้บรรดาผู้พิพากษาและทนายความได้อ่านก่อนพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้มีพระบรมราชโองการให้ประกาศบรรพ ๑ และบรรพ ๒ ในวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖

しかしながら [プレーマーン侯は、あの Sir Simon の助言に従って] まずは、フランス人たちの起草した草案のタイ語訳を印刷して、全ての裁判官と弁護士たちに配布し、その意見を聴取するべきだ [と主張した]。

特別委員会の委員たちも、当時フランスが [サヤム王国に対して] 強い権限を有していることに配慮して、全ての裁判官と弁護士たちにフランス人たちの草案を読ませるために、彼らの起草した第一編と第二編を予め公布すべきことをラーマ六世に上奏した。

【チャーンチャイ『フランスの影響』, P.67】

プレーヤーマーン侯が語る「新編纂委員会」とは？

- ところが、プレーヤーマーン侯の回想では、代替案の提案の場面の後に、新委員任命の話が続く。これが1923年法典の公布後のことなのか（通説的理解）、それともそれ以前、つまり**1923年10月27日**の勅令で設置された「法律起草庁」のことなのか。この点が必ずしも明確ではない…

ที่เมื่อกรรมการเจ้านายผู้ใหญ่ท่านเห็นว่าฝรั่งเขียนไม่ดี ท่านก็เรียก พระยาศรีฯ กับผม ไปปรึกษา พระยาศรีฯ ท่านเป็นพี่ชายของผม ท่านเป็นคนฉลาดเห็นท่าไม่คลั่งนี่เสีย เจ้านายถามว่าท่านนี่เสีย พอท่านนิ่งผมก็เลยเสนอให้เราใช้วิธีแบบของญี่ปุ่น คือก๊อปปี้ (Copy) กฎหมายญี่ปุ่นมา มันง่ายดีแล้วก็เร็วดี ไอ้อย่างฝรั่งมีอันยังไม่ถึงขั้นจะร่างฯ มีอย่างเรา ๆ ขึ้นให้ร่างก็ยิ่งไปกันใหญ่ เราใช้วิธีเอาอย่างจากญี่ปุ่นนั่นก็ เพราะญี่ปุ่นไปเอาอย่างมาจากเยอรมัน เขาคนคิดกันมาแล้วเป็นร้อยปี แล้วเมื่อญี่ปุ่นเอาอย่างเขามาก็ใช้จากเอามา อาจารย์ยกหู แต่ญี่ปุ่นไม่อย่างนั้นของ เยอรมันขอโทษากก็ตั้งตั้งเสียเอาแต่ใจที่ง่าย ๆ (หัวเราะ)

ในที่สุดจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการใหม่ โดยมีกรรมการ ๔ คน เป็นกรรมการไทย ก็มี เจ้าคุณศรีฯ เจ้าคุณเทพฯ.....แล้วก็เวลานั้นกรรมการฝรั่งยังมีนายทึบอยู่ อีกคนหนึ่ง เขาก็ให้มาเป็นกรรมการด้วย เพราะเขาเป็นคนร่างฉบับเก่า จะได้อะไรเสียไมตรี เพราะเราทำการตรวจชำระไม่ได้ยกเล็กไม่เอาของเขาเสียเลย แต่เขามีคนเดียว เรามี ๔ คน ข้อไหนเราจะเปลี่ยน เราก็มีเสียงข้างมากเราก็ทำได้ยู่ (หัวเราะ)

とうとう勅令が下って、新編纂委員が任命されました。タイ人委員が四名いました。チャオクンスィー侯 [=プレーヤースィー侯]、チャオクンテープ侯 [=プレーヤーテープウイトウン侯] ええと……それから私です。それに、もう一人いました。フランス人のルネ・ギヨン氏です。彼の参加が許されたのは、彼こそ旧法典を起草した人物だったからです。

【『聴取録』，原本P.4; 出版P.22】

プレーヤーマーン侯が語る「新編纂委員会」とは？

- ところが、プレーヤーマーン侯の回想では、代替案の提案の場面の後に、新委員任命の話が続く。これが1923年法典の公布後のことなのか（通説的理解）、それともそれ以前、つまり1923年10月27日の勅令で設置された「法律起草庁」のことなのか。この点が必ずしも明確ではない…

พื้นที่เมื่อกรรมการเจ้านายผู้ใหญ่ท่านเห็นว่าฝรั่งเขียนไม่ดี ท่านก็เรียก
พระยาศรีฯ กับผม ไปปรึกษา พระยาศรีฯ ท่านเป็นพี่ชายของผม ท่านเป็นคน
ฉลาดเห็นท่าไม้ตึกหนึ่งเสีย เจ้านายถามมาท่านก็หนึ่งเสีย พอท่านหนึ่งผมก็เลยเสนอ
ให้เราใช้วิธีแบบของญี่ปุ่น คือก๊อปปี้ (Copy) กฎหมายญี่ปุ่นมา มันง่ายดีแล้ว
ก็เร็วดี ไอ้อย่างฝรั่งมีอนันต์ไม่ถึงขั้นจะร่างฯ มีอย่างเรา ๆ ขึ้นให้ร่างก็
ยิ่งไปกันใหญ่ เราใช้วิธีเอาอย่างจากญี่ปุ่นนั่นก็ เพราะญี่ปุ่นไปเอาอย่างมา
จากเยอรมัน เขาคนคิดก็มาแล้วเป็นร้อยปี แล้วเมื่อญี่ปุ่นเอาอย่างเขามาก็เลือก
เอามา อาจารย์ยกหู แต่ญี่ปุ่นไม่อย่างนั้นของ เยอรมันขอโทษากก็คิดหนึ่งเสีย
เอาแต่ใจที่ง่าย ๆ (หัวเราะ)

ในที่สุดจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรรมการใหม่ โดยมีกรรมการ ๔ คน เป็น
กรรมการไทย ก็มี เจ้าคุณศรีฯ เจ้าคุณเทศา.....แล้วก็เวลานี้
นั้นกรรมการฝรั่งยังมีนายทึบอยู่ อีกคนหนึ่ง เขาก็ให้มาเป็นกรรมการด้วย
เพราะเขาเป็นคนร่างฉบับเก่า จะได้อะไรเสียไมตรี เพราะเราทำการตรวจชำระ
ไม่ได้ยกเลิกไม่เอาของเขาเสียเลย แต่เขามีคนเดียว เรามี ๔ คน ข้อใด
เราจะเปลี่ยน เราก็มีเสียงข้างมากเราก็ทำได้ยู่ (หัวเราะ)

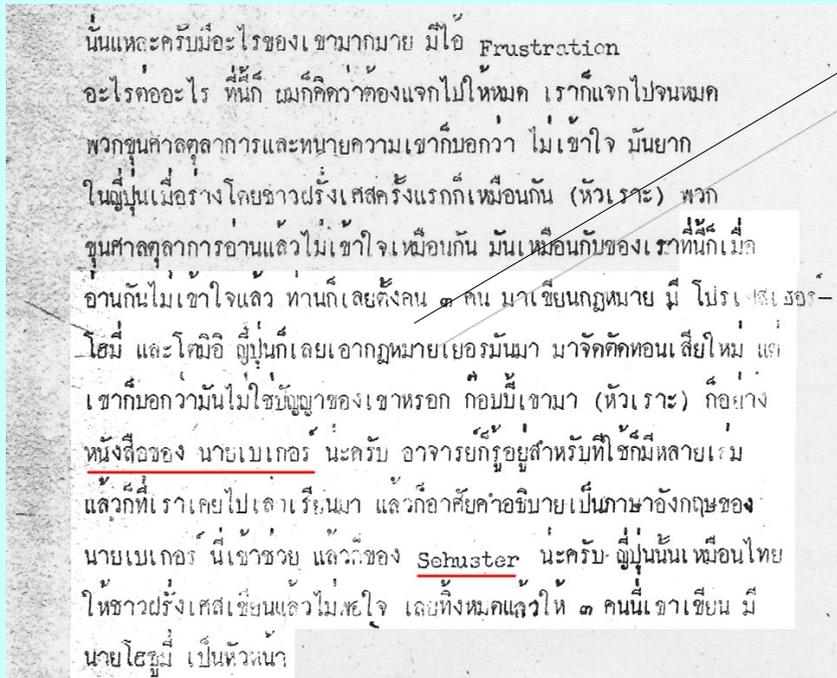
私たちは友好関係を損ないたくなかったのですよ。私たちは、旧法を詳しく調べました。その結果、旧法点の全てを捨て去るようなことはしませんでしたから。

しかし、フランス人は彼一人だけ、こちらは四人です。多数を制していましたから、私たちが変えたいと思えば、何でも思い通りに変えられました（笑）。

おそらく1923年10月設立の法律起草庁である。つまり1923年法典公布前に、その修正が既定方針となっていた。

ドイツ民法および日本民法を何で学んだか

- ところでプレーヤーマン侯は、日本語はいうまでもなく、ドイツ語も読めたという証拠はない。イギリス留学中に英語文献を抛り所にドイツおよび日本の民法について学んだようであるが、具体的にどのような文献を利用したのだろうか…

日本政府はあの三教授に新草案を起草させましたが、それはドイツ法を手本にして、それを編集し直したものでした。三教授はそのことを隠しもせず「これは我々の知恵ではない。ドイツ法からコピーして来たのだ」と公言したんですよ（笑）、ええ、ベッカー氏の著作を見れば判るようにね。[イギリス留学当時]既に何冊かあって、それを学んで来ました。それから、[後に出版された]ベッカー氏の英語による解説です。これは役に立ちました。それから[ドイツ民法については]シュスターの著作に助けられました。日本もタイと同じです。フランス人の草案に満足せず、あの三人に書かせました。

Works of Joseph Ernest de Becker (1863-1929)

- プラヤーマーン侯の蔵書は現在、バンコク大学に寄贈され管理されているが、その目録中には以下のような著作が記録されている…

Annotated Civil Code of Japan, 1909.

The Commercial Code of Japan.

Commentary on the Commercial Code of Japan, 1913.

The Code of Civil Procedure of Japan

The Criminal Code of Japan

International Private Law of Japan, 1919.

The Principles and Practice of the Civil Code of Japan, 1921.

*Japanese Code of Criminal Procedure and Rules for Dealing
summarily with Contraventions*

*Japanese laws and ordinances concerning patents, trademarks,
designs and utility models, 1922.*

*De Becker's Japanese Law of Trading Partnerships and
Companies.*

ANNOTATED
CIVIL CODE

OF

JAPAN.

BY

J. E. DE BECKER

SOLICITOR AND LEGAL TRANSLATOR.

VOLUME II.

FIRST EDITION.

LONDON:

BUTTERWORTH & Co., 11 AND 12 BELL YARD, TEMPLE BAR,
LAW PUBLISHERS.

YOKOHAMA:

KELLY & WALSH, LIMITED.

AND AT

HONGKONG.—SHANGHAI.—SINGAPORE.

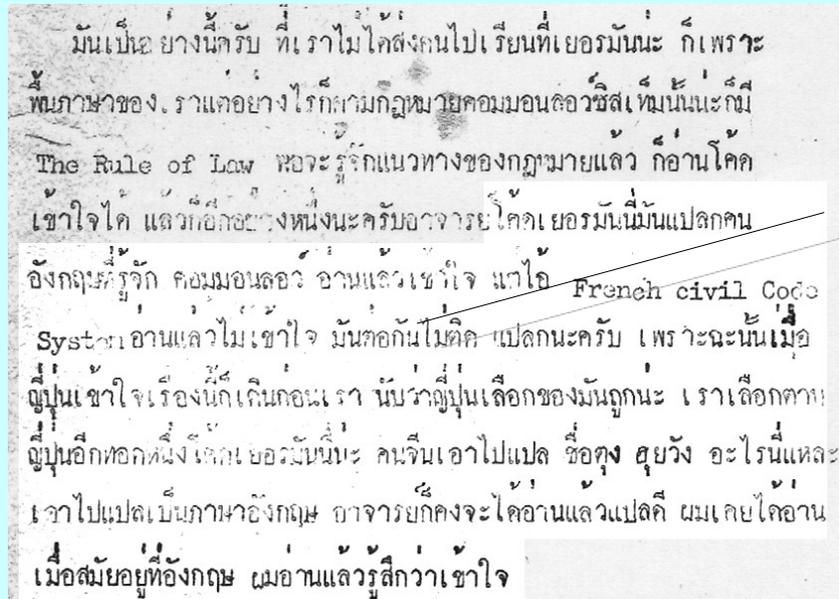
1909

(ALL RIGHTS RESERVED.)

ドイツ民法の英語訳について

- 上記シュスターの著作とは：
*Ernest J. Schuster (LL. D. Munich) of London's Inn, Barrister-at-Law :
The Principles of German Civil Law, Henry Frowde, London, 1907.*

その他、ドイツ民法の英語訳について次のような発言をしている…

不思議なもので、コモンローを知っているイギリス人にはドイツ民法はすぐに理解できるのですが、フランス民法はそうではない。何か辻褄が合わない。そんな訳で、日本は我々に先立って [ドイツ民法を継受する] 道へ進みました。この選択は正しかったと私は思います。そして我々は、更に日本のこの選択に倣ったのです。このドイツ民法ですがね、「**チュン・ファイ・ワン**」とかいう名の中国人が英語に翻訳していたんですよ。実に良い翻訳です。私もイギリス留学時代に読みましたが、とても良く分かったと感じました。

【『聴取録』, 原本P.8~9; 出版P.31】

**THE PRINCIPLES OF
GERMAN CIVIL LAW**

BY

ERNEST J. SCHUSTER

LL.D. (MUNICH)

OF LINCOLN'S INN, BARRISTER-AT-LAW

OXFORD

AT THE CLARENDON PRESS

LONDON AND NEW YORK: HENRY FROWDE

ALSO SOLD BY

STEVENS & SONS, LIMITED, 119 & 120 CHANCERY LANE, LONDON

1907

THE
GERMAN CIVIL CODE.

TRANSLATED AND ANNOTATED,

WITH AN

HISTORICAL INTRODUCTION AND APPENDICES.

BY

CHUNG HUI WANG, D.C.L.,

*Member of the Internationale Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft und
Volkswirtschaftslehre zu Berlin;*

Member of the Société de Legislation Comparée, &c.

LONDON:

STEVENS AND SONS, LIMITED,

119 & 120, CHANCERY LANE,

Law Publishers.

1907.

1925年法典に残された痕跡

- Chung Hui Wang氏は、ドイツ民法第295条の翻訳でミスをした：

ドイツ民法 第295条 [口頭の履行提供]

債権者が、履行の提供があっても受領を拒むであろうことを予め債務者に告げていた場合、または履行のためには、債権者側からの行為が必要な場合、特に債権者が [履行地に向いて] 目的物を取り立てるべき場合には、債務者は、口頭による履行提供を [債権者に対して] 行えば足りる。債務者が債権者に [履行の受領に] 必要な行為をするよう催促することもまた、履行の提供と同様の効力を有する。

295.

A verbal tender by the debtor is sufficient if the creditor has declared to him that he will not accept the performance, or if for effecting the performance an act of the creditor is necessary, e.g., if the creditor has to take away the thing owed. *A summons to the creditor to do the necessary act is equivalent to tender of performance.*

- プラヤーマーン侯は、このChung Hui Wang氏の翻訳を見て、さすがに「これは何か変だ」と感じたに違いない。しかし、ドイツ語原文を参照することはできなかったのであろう、第208条第2項後段に、自分なりの工夫を加えることによって、この難を逃れている：

第208条

- I. 債務者は債権者に対して、如何にして履行すべきであるにせよ、その通りに現実に履行を提供しなければならない。
- II. 債権者が、履行の提供があっても受領を拒むであろうことを予め債務者に告げていた場合、または履行のためには、債権者からの行為が必要な場合には、債務者は、履行の準備が全て整い、債権者の受領を待つばかりである旨を債権者に告知すれば足りる。
このような場合には、債務者の告知は履行の提供と同様の効力を有する。

タイ民商法典第208条の出所は？

I. ←

§ 294 Die Leistung muß dem Gläubiger so, wie sie zu bewirken ist, tatsächlich angeboten werden.

~~§ 295 Ein wörtliches Angebot des Schuldners genügt, wenn der Gläubiger ihm erklärt hat, daß er die Leistung nicht annehmen werde, oder wenn zur Bewirkung der Leistung eine Handlung des Gläubigers erforderlich ist, insbesondere wenn der Gläubiger die geschuldete Sache abzuholen hat.~~

II. ←

第493条 弁済の提供は、債務の本旨に従って現実にしなければならない。ただし、債権者があらかじめその受領を拒み、又は債務の履行について債権者の行為を要するときは、弁済の準備をしたことを通知してその受領の催告をすれば足りる。

~~Dem Angebote der Leistung steht die Aufforderung an den Gläubiger gleich, die erforderliche Handlung vorzunehmen.~~

ในกรณีเช่นนี้ท่านว่าคำบอกกล่าวของลูกหนี้นั้นก็เสมือนกับคำขอปฏิบัติชำระหนี้